

Column

Fiscaal geprikkelde werknemers

Prof. Dr. L. G. M. Stevens

Winstdeling is leuk; belastingvrije winstdeling is nog leuker! Dat zal waarschijnlijk ook het PvdA-kamerlid Vermeend hebben gedacht toen hij oktober 1987 zijn initiatief-wetsvoorstel Winstdelingsregelingen indiende. Dit voorstel moet gaan voorzien in een belastingvrije winstdelingsregeling voor werknemers in de private sector. De reeds bestaande winstdelingsregelingen worden kennelijk te zeer ontsierd door een zware belasting- en premiedruk om de werknemershart en echt sneller te laten kloppen. Vandaar dat er iets leukers moest worden bedacht: belastingvrije uitkeringen.

Dat perspectief wordt in het voorstel van Vermeend geboden. Voorwaarde voor onbelastbaarheid was in zijn aanvankelijke voorstel dat deze uitkeringen niet hoger zouden zijn dan f 2000,-, waarvan slechts maximaal f 1000,- in geld zou mogen worden uitbetaald. De rest zou in de vorm van vermogenstitels, zoals (certificaten van) aandelen, winstparticipatiebewijzen of personeelsobligaties ter beschikking moeten worden gesteld.

Deze fiscale faciliteit glom echter harder dan haar intrinsieke waarde rechtvaardigde. Keerzijde was immers dat deze winstdelingsuitkeringen voor de werkgever geen aftrekbare loonkosten vormden. Vandaar dat Vermeend terecht kon opmerken dat de regeling door de gekozen opzet geen beslag op de rijksbegroting zou leggen. De werkgever betaalt het gelag. Een prikkelend idee!

Pikant was ook dat dit initiatief-wetsvoorstel werd ingediend op het moment dat fiscaal Nederland in de ban van de vereenvoudigingswetgeving was. Vermeend merkt echter op dat zijn voorstel, zowel naar de regelgeving, alsook naar zijn werking, echt eenvoudig is. Aanvaarding van dit voorstel, zo merkt hij handig op, zou voorts een extra reden

zijn om van het kabinet te vragen nu eens vaart te zetten achter de gewenste vereenvoudiging en verbetering van de gefacilieerde spaarregelingen. Die zit!

Wederom had Vermeend met zijn initiatief het kabinet de loef afgestoken. Dat kwam pas in oktober 1988 met zijn reeds in juni 1987 toegezegde voorstel tot invoering van een vrijstelling voor aandelenoptierechten. Voor zover de waarde van de aan een werknemer toegekende aandelenoptierechten niet meer bedraagt dan f 750,- per jaar blijft in dit voorstel deze beloning onbelast. De niet ter beurse genoteerde aandelenoptierechten worden thans naar een forfaitaire waarde belast. Het belaste voordeel bedraagt 7,5% van de waarde van de aandelen waarop dat recht betrekking heeft, mits dat recht uiterlijk vijf jaren na het inhoudingstijdstip kan worden uitgeoefend. Als voorwaarde geldt dat de uitoefenprijs op het inhoudingstijdstip – dit is het moment waarop aan de optie niet langer een voorwaarde is verbonden – niet lager mag zijn dan de dan geldende waarde. Combinatie van de bestaande waarderingsregel en de voorgestelde optievrijstelling geeft de mogelijkheid per jaar en per werknemer op een waarde van maximaal f 10.000,- aandelen optierechten te verstrekken. Maar ook hier is de keerzijde van de medaille dat de toekenning van personeelsopties, evenals bij het voorstel-Vermeend het geval is, geen aftrekbare loonkosten impliceert.

Vervolgens is Vermeend aan zet. Op 29 januari 1990 brengt hij een indrukwekkende Memorie van Antwoord uit. Hij plaatst de winstdelingsdiscussie in historisch perspectief, bespreekt de motieven tot winstdeling, inventariseert de poli-

---

Prof. Dr. L. G. M. Stevens is hoogleraar aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

tieke gedachtenwisselingen daaromtrent, geeft een overzicht van de internationale ontwikkelingen en dekt zijn voorstellen af met een effecten-rapportage van het Centraal Planbureau. Hij sluit af met een bereidheidsverklaring tot aanpassing van zijn voorstel om zodoende tegemoet te komen aan de vele binnengekomen waardevolle suggesties. De belangrijkste aanpassingen zijn:

- a De winstdelingsuitkering in contanten wordt voor de werkgever aangemerkt als aftrekbare loonkosten; het verschil tussen de verkrijgingsprijis/emissiekoers van bij werknemers geplaatste aandelen en de waarde in het economische verkeer van die aandelen mag door de ondernemer eveneens ten laste van de winst worden gebracht en zal voor de inkomstenbelasting steeds als gestort kapitaal worden aangemerkt.
- b De winstdelingsvrijstelling wordt gesteld op f 1500,- per werknemer per jaar. Over deze vrijgestelde loonbestanddelen wordt bij de werkgever echter een loonsombelasting geheven van 15% indien de uitkering in de vorm van vermogenstitels plaatsvindt en 25% wanneer sprake is van een uitkering in contanten.
- c Het regeringsvoorstel tot vrijstelling van aandelenoptierechten wordt in de regeling geïncorporeerd door de vrijstelling van f 750,- in mindering te brengen op de f 1500,- vrijstelling.

Met deze invulling is Vermeend het kabinet weer een slag voor. Toekenning van belastingvrije aandelenoptierechten kan in het kabinetsstandpunt immers niet leiden tot aftrekbare loonkosten. Het kabinet houdt zich krampachtig vast aan het arrest HR 20 juni 1954, BNB 1956/244. 'Voor zover de vennootschap zich nu een voordeel laat ontgaan binnen het kapitaalverkeer met de (nieuwe) aandeelhouders als zodanig, door minder (agio) te bedingen dan mogelijk is, kan dat gemis ook geen negatief voordeel uit onderneming vormen, ook al houdt dit 'offer' in de kapitaalsfeer verband met de uitoefening van de onderneming. Het verstrekken van opties op door de vennootschap uit te geven aandelen, ongeacht aan wie of waarom en ongeacht tegen welke

koers, raakt derhalve alleen de kapitaalsfeer van de vennootschap'.

Op mij komt deze argumentatie toch te gekunsteld over. Het is evident dat de toekenning van een waardevolle aandelenoptie geschiedt ter beloning van de verrichte arbeid. Dat de 'oude' aandeelhouders door het niet bedingen van een agio van de 'nieuwe' aandeelhouders/werknemers zich een voordeel zouden hebben laten ontgaan, doet dan ook geweld aan het beloningskarakter.

Alle vereenvoudiging ten spijt wordt in het parlement thans dus weer druk gediscussieerd over een specifieke belastingmaatregel die winstdelingsregelingen attractief moet maken. Dat roept uiteraard ongelijkheid op tussen de marktsector en de niet-marktsector. Ook zal de afstand tussen actieven en inactieven toenemen, pal na eerdere maatregelen deze afstand juist te verkleinen (verhoging vaste aftrek). Maar kennelijk bestaat er in de politiek behoefte aan de inbouw van een overdrukventiel dat hoge looneisen in winstgevendende bedrijven kan opvangen zonder dat de zwakke bedrijfstakken met overeenkomstige looneisen worden geconfronteerd. En natuurlijk komen de financiële prikkels duidelijker over als de eeltlaag van de belasting- en premiedruk is weggehaald. Wie zeurt er dan nog over de zuiverheid van het fiscale inkomensbegrip? De politiek heeft andere zorgen dan de fiscale esthetica van de wetenschappers! En de negatieve bijdrage aan de eenvoud? Och.....